

lehet gépkocsist mondani; *autózni* lehet, de gépkocsizni? *Garázs* helyett gépszint ajánl az új nyelvújítás. Mért haragusznak a garázsra? Olyan magyaros, mint a darázs. Helyette gépszín-t mondani komikus. Tulajdonképen gépkocsiszín kellene akkor is . . . *Inkognitó* helyett „rangrejtve“? Pl. „megőrzi a rangrejtvéjét“? Az inkognitó nem is annyira a rangot rejt, mert azt nem titkolják, inkább a nevet. *Publicista* helyett *köziró*? Megköszöni, akinek így címezik a levelet. *Ródlí* helyett *szánkó*? Csöbörből vederbe esünk: a *szánkó* tegnapelőtti tót szó, a *ródlí* tegnapi osztrák. Ma már mindakettő magyar. *Infláció* helyett *pénzpuflasztás-t* ajánl a szómagyarosító bizottság. Eltekintve attól, hogy a *puflasztás* egy németből átvett hangutánzószó továbbképzése, kellemetlen képzeteket is támaszt . . . *Pénzhités* sokkal jobb: ezt a gyakorlati élet szülte, remélhetőleg utólag szankcionálja az Akadémia is.

Vagy mondjuk inkább, hogy a Tudós Társaság?

(Eger.)

Garázda Péter.

A CSEND DALAI.

Nomen est omen. *Maksay* Albert könyvéből csakugyan egy szelídlelkű lírikust ismerünk meg, akinek nincsenek eget-vívó szándékai; csendesen dalogat, sokszor nagyon is egyhangú hangszerén, de ezeken a dalokon mégis megérzik a költői lélek lágy jósága s a művész hangtalan viaskodása. *Maksay* nevével már öt esztendővel ezelőtt találkoztunk egy értékes kolozsvári antológiában, de önálló kötete nem változtatta meg róla alkotott véleményünket, Torzóként hat ez a könyv, a hiányosság fájdalmas érzetével; nagyon is csendes ez a líra, a lendület és az érzések intenzitása hiányzik belőle. *Maksay* kétségtelenül művész, de lelkét — mely az élet külső rezgéseire nagyon is zárt és nagyon is finom — nem tudták áthívíteni a nagy élmények sem, melyekben pedig a mai erdélyi élet oly tragikusan gazdag; ahhoz pedig, hogy ez a zárt lélek a maga nyugalmaival és csendjével váltson ki belőlünk emóciókat, talán még nagyon fiatal és kiforratlan.

Igy versei a képeslevelezőlapok szimbolikáját adják: egy spekulatív költészetet, melyben itt-ott felcsillannak ugyan a költői lélek gyöngyei, de ezek a gyöngyök is inkább csak üveggyöngyök. Legjobb verseiben is vannak zökkenő sorok: az idejétmúlt dikciótól *Sabbitson* és *Kosztolányin* nevelkedett olvasónak ma már semmitmondó banális frazeológiától nem tud szabadulni. Még nem eléggé érett költő: verseiben több van az írómester szándékából és akarásából, mint a költői éresből. A jó ének mesterekre valló akkordok itt-ott megnyugtatóan zenélnek verseiben, de egy-egy sablonos jelzője s iskolás patosza hamar elárulja őt.

Igénytelen költő, akit — éppen azért, mert lírája egyelőre még csak csinált virág, a mesterember jószándéka — sohasem hagy el ízlése: rikoltó hang, diszsonáns zene nem zavar ezekben a versekben, de nem erős egyéniség. Költészete inkább figyelemreméltó stílusgyakorlat, mint kiforrott, egyéni művészet.

Maksay jövője elé mégis reménykedéssel nézünk. Ha megkezdett útján tovább tud haladni és az idejétmúlt frazeológiából sikerül kizökkenie, alkothat még szépet. Lelke tele van jósággal és szeretettel s ez biztató. „Isten szemé”-

nek rabja, mely „mindent békével telít“. „Isten legnagyobb templomában“ imádkozik:

Téged magasztalnak a zúgó orgonák,
 A lassú, nyújtott, komorlejtésű zsolttár
 S a sok-sok gyönyörű-gyönyörű ének,
 Mely ott zendül büszke székesegyházaid fényes csarnokában.
 . . . De ha a csendes szélben erdőid kedves zúgása hallszik,
 Vagy a madarak füttye,
 Avagy a havasi csermely csobogása:
 Sokkal tisztábban értem, ahogy a nevedet ejtik,
 Nagy-nagy, végtelen, jóságos Isten.

Talán ez a legjobb verse, ezt a hangot kell keresnie. Alázatos, szelíd lelke a szeretet költőjének predestinálja őt. Ha lelkét megrázza majd az élmények nagyszerűsége s tartalommal tölti ki igénytelen kereteit, akkor a *csend* nem lesz egyuttal erőtlenség is, a szeretete s jósága izzóvá teszi majd.

(Budapest.)

Horváth Béla.

ISOLA BELLA.

Egy szicíliai penzióban játszik a regény meséje*), egy magyar újságíró és egy dán lány közötti szerelem a tárgya. A lány kommunista, a férfinak is vannak valamilyen titokzatos összeköttetései, amiket mindvégig homály fed, de semmi esetre sem lehet szélsőséges, mert akkor nem állna fönn az akadály két-tőjük szerelme közt, ami pedig így a regény tengelyét adja. A lány már első naplóközleményében bevallja: előre érzi, hogy abban a harcban, amit eseményének a szerelmével kell megvívnia, eszménye lesz a vesztes. „De nekem mindent alá kell rendelni az Eszmének“ — írja ennek dacára 8 sorral lejjebb. Majd meglátjuk! Érdekes lenne ez a küzdelem, ha már a könyv első oldalain nem jönénk rá, hogy Szenteleky Kornél nem lesz az az ember, aki megélje ezt a problémát. És ez a feltevés valóban bizonyul mindjárt ott, amikor Inge, a dán lány és Szabolcs, a magyar újságíró először beszélnek egymással emberboldogító elveikről. Amit mondanak: naiv és olyan sokszorhallott. (Fehérasztal mellett hallja az ember ugyanezeket a mondatokat az utóbbi 5 év alatt szinte napról-napra, mert így mondja el X földbirtokos Y ügyvédnek és A kereskedő B cipő-felső-rész-készítőnek azt, amit erről a témáról gondol.) Nehány illusztráció: „Az igazi embert bármilyen társadalmi formában meg lehet teremteni . . . A fontos az, hogy olyan emberek vezessék az államokat és a társadalmat, akik hivatva vannak az új embert megteremteni . . . És mellékes lenne akkor az is, milyen államban él az ember, mindenütt ugyanaz a tiszta, jóságú levegő lengene, sehol sem lennének ellentétek, harci készülődések . . . stb. A háború különös tébolyba sodorta az embereket. Különben teljesen érthetetlen volna, hogy azok az emberek, akik egymást sohasem látták . . . egymás életére törjenek stb.“

Bonyolultabbak a ma problémái, semhogy ilyen egyszerűen és ilyen frázisokkal el lehetne őket intézni. Emberek vagyunk, nem regényhősök . . .

*) Szenteleky Kornél regénye. (Erdélyi Szépművészek Céh)